

Vergaderjaar 1993–1994

23 657

Wijziging van enige wetten in verband met de verplichting tot teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een lid-staat zijn gebracht en in verband met de uitvoer van cultuurgoederen

Nr. 1

KONINKLIJKE BOODSCHAP

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een voorstel van wet houdende wijziging van enige wetten in verband met de verplichting tot teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een lid-staat zijn gebracht en in verband met de uitvoer van cultuurgoederen.

De toelichtende memorie (en bijlagen) die het wetsvoorstel vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's-Gravenhage, 18 maart 1994

Beatrix

Nr. 2

VOORSTEL VAN WET

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is de Wet tot behoud van cultuurbezit, het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering te wijzigen in verband met richtlijn nr. 93/7/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 15 maart 1993 betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een lid-staat zijn gebracht (PbEG L 74), alsmede dat het noodzakelijk is de Wet tot behoud van cultuurbezit en de Wet op de economische delicten te wijzigen in verband met verordening (EEG) nr. 3911/92 van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 9 december 1992 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen (PbEG L 395);

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

S-CUL

ARTIKEL I

De Wet tot behoud van cultuurbezit wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1 worden de onderdelen a tot en met e geletterd b tot en met f en wordt een nieuw onderdeel a ingevoegd, luidende:

a. beschermd cultureel erfgoed: een beschermd voorwerp, een roerende zaak als bedoeld in artikel 14a of een cultuurgoed als bedoeld in artikel 14b;

B

Na hoofdstuk III worden twee nieuwe hoofdstukken ingevoegd, luidende:

HOOFDSTUK IIIA. BESCHERMING VAN OPENBARE EN KERKELIJKE COLLECTIES

Artikel 14a

1. Het is verboden een roerende zaak die integrerend deel uit maakt van een openbare collectie die vermeld staat in de inventarislijst van een museum, een archief of een vaste collectie van een bibliotheek, en waarvan de Staat of een ander openbaar lichaam eigenaar is, uit Nederland uit te voeren zonder dat de eigenaar daartoe schriftelijk toestemming heeft gegeven. Indien de eigenaar zich te dier zake niet verklaart, kan zijn toestemming op verzoek van een belanghebbende worden vervangen door een vergunning van Onze Minister.

2. Het verbod, bedoeld in het eerste lid, geldt eveneens ten aanzien van een roerende zaak die integrerend deel uit maakt van:

- a. een inventarislijst van roerende zaken van cultuur-historische of wetenschappelijke betekenis waarvan een kerkgenootschap, een zelfstandig onderdeel daarvan, of een ander genootschap op religieuze grondslag eigenaar is;
- b. een openbare collectie die vermeld staat in de inventarislijst van een museum, een archief of een vaste collectie van een bibliotheek, en waarvan de eigendom berust bij een privaatrechtelijke rechtspersoon die in overwegende mate door de Staat of een ander overheidslichaam wordt gefinancierd en die door Onze Minister voor de toepassing van dit verbod is aangewezen;
- c. de inventarislijst die door de Rijksdienst beeldende kunst wordt bijgehouden van roerende zaken van cultuur-historische of wetenschappelijke betekenis.

3. Artikel 9, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

HOOFDSTUK IIIB. UITVOER VAN CULTURGOEDEREN BUITEN DE EUROPESE UNIE

Artikel 14b

1. Het is verboden zonder vergunning van Onze Minister of van een andere bevoegde autoriteit als bedoeld in artikel 2, tweede lid, van verordening (EEG) nr. 3911/92 van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 9 december 1992 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen (PbEG L 395), cultuurgoederen die behoren tot een categorie,

vermeld in de bijlage bij genoemde verordening uit te voeren buiten het douanegebied van de Europese Unie.

2. Onze Minister kan bepalen dat het verbod, bedoeld in het eerste lid, niet geldt ten aanzien van oudheidkundige voorwerpen ouder dan 100 jaar, die afkomstig zijn van opgravingen en vondsten op het land en in de zee dan wel van oudheidkundige locaties, wanneer deze goederen van beperkt archeologisch of wetenschappelijk belang zijn en mits zij niet rechtstreeks afkomstig zijn van opgravingen, vondsten en archeologische locaties in een lid-staat, en zij zich legaal op de markt bevinden.

C

In artikel 15 wordt het tweede lid vernummerd tot derde lid en wordt een nieuw tweede lid ingevoegd, luidende:

2. Met het toezicht op de naleving van het bij de artikelen 14a en 14b bepaalde zijn tevens belast de ambtenaren der invoerrechten en accijnzen.

D

In de artikelen 16, eerste lid, 17, eerste lid, en 18, eerste lid, wordt «artikel 15» vervangen door: artikel 15, eerste lid,.

E

In de artikelen 17, eerste lid, en 18, eerste, tweede en derde lid, wordt «een beschermd voorwerp» vervangen door: beschermd cultureel erfgoed.

F

Artikel 19 wordt vervangen door:

Artikel 19

Op de in artikel 15, tweede lid, bedoelde ambtenaren zijn de Afdelingen 4 en 5 van Hoofdstuk V van de Wet inzake de douane van overeenkomstige toepassing.

ARTIKEL II

Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd:

A

Na artikel 86 wordt een nieuw artikel 86a ingevoegd, luidende:

Artikel 86a

1. Artikel 86 kan niet worden tegengeworpen aan een lid-staat van de Europese Unie die een roerende zaak opeist, die krachtens de nationale wetgeving van die lid-staat een cultuurgood is in de zin van artikel 1, onder 1, van richtlijn nr. 93/7/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 15 maart 1993 betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een lid-staat zijn gebracht (PbEG L 74), mits die zaak in de zin van die richtlijn op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van die lid-staat is gebracht.

2. Artikel 86 kan evenmin worden tegengeworpen aan degene die als eigenaar een roerende zaak opeist, die op het tijdstip dat hij het bezit

daarvan verloor, krachtens de Wet tot behoud van cultuurbezit als beschermd voorwerp was aangewezen of waarvan de uitvoer op grond van artikel 14a van die wet verboden is. Degene die toen op de lijst waarop het beschermde voorwerp was geplaatst of op een inventarislijst, bedoeld in artikel 14a, tweede lid, van die wet, als eigenaar werd vermeld, wordt vermoed toen eigenaar van de zaak geweest te zijn.

3. De rechter die een vordering als bedoeld in lid 1 toewijst, kent aan de bezitter of houder een naar gelang van de omstandigheden vast te stellen billijke vergoeding toe, indien deze bij de verkrijging van de zaak de nodige zorgvuldigheid heeft betracht. Hetzelfde geldt indien de rechter een vordering als bedoeld in lid 2 toewijst, tenzij opeising zonder vergoeding bij toepasselijkheid van artikel 86 lid 3 mogelijk zou zijn geweest.

4. De vergoeding omvat in elk geval hetgeen aan de bezitter of houder verschuldigd is krachtens de artikelen 120 en 121. Zij wordt bij afgifte van de zaak uitgekeerd.

Aa

In artikel 87, eerste lid, worden de woorden «het vorige artikel» vervangen door: de artikelen 86 en 86a.

B

Aan artikel 88 dat in een eerste lid wordt ondergebracht, wordt een lid toegevoegd, luidende:

2. Dit artikel geldt niet voor roerende zaken die krachtens de Wet tot behoud van cultuurbezit als beschermd voorwerp zijn aangewezen voor zover de overdracht ongeldig is als gevolg van het bepaalde in artikel 7 van die wet.

C

Aan artikel 99 dat in een eerste lid wordt ondergebracht, wordt een lid toegevoegd, luidende:

2. Lid 1 geldt niet voor roerende zaken die krachtens de Wet tot behoud van cultuurbezit als beschermd voorwerp zijn aangewezen of deel uitmaken van een openbare collectie of van een inventarislijst, als bedoeld in artikel 14a, tweede lid, van die wet, mits het bezit na die aanwijzing of gedurende dit deel uit maken is begonnen.

D

Aan artikel 238 wordt een vierde lid toegevoegd, luidende:

4. Dit artikel kan niet worden tegengeworpen aan degene die de zaak opeist, indien volgens artikel 86a leden 1 en 2 ook artikel 86 niet aan hem tegengeworpen zou kunnen worden.

E

Na artikel 310 worden twee nieuwe artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 310a

1. Een rechtsvordering tot opeising van een roerende zaak die krachtens de nationale wetgeving van een lid-staat van de Europese Unie een cultuurgoed is in de zin van artikel 1, onder 1, van de richtlijn, bedoeld in artikel 86a, en waarvan die lid-staat teruggave vordert op de grond dat zij op onrechtmatige wijze buiten haar grondgebied is gebracht, verjaart door verloop van één jaar na de aanvang van de dag, volgende op die

waarop de plaats waar de zaak zich bevindt en de identiteit van de bezitter of de houder zijn bekend geworden, en in elk geval dertig jaren na de aanvang van de dag volgende op die waarop de zaak buiten het grondgebied van die lidstaat is gebracht.

2. De laatste termijn bedraagt vijfenzeventig jaren in het geval van zaken die deel uitmaken van openbare collecties in de zin van artikel 1, onder 1, van de richtlijn, bedoeld in artikel 86a, en van kerkelijke goederen, als bedoeld in de richtlijn, in de lid-staten, waar deze zijn onderworpen aan speciale beschermende maatregelen krachtens nationaal recht.

Artikel 310b

1. Een rechtsovername tot opeising van een roerende zaak die krachtens de Wet tot behoud van cultuurbezit als beschermd voorwerp is aangewezen of deel uitmaakt van een openbare collectie of van een inventarislijst, als bedoeld in artikel 14a, tweede lid, van die wet, en die na die aanwijzing of gedurende dit deel uitmaken uit het bezit van de eigenaar is geraakt, verjaart door verloop van vijf jaren na de aanvang van de dag waarop de plaats van de zaak zich bevindt en de identiteit van de bezitter of de houder zijn bekend geworden, en in elk geval door verloop van dertig jaren na de aanvang van de dag waarop een niet rechthebbende bezitter van de zaak is geworden.

2. De verjaring krachtens het vorige lid treedt in elk geval niet in voordat de vordering tot teruggave van de zaak is verjaard, die de Staat voor de rechter van een andere lid-staat van de Europese Unie kan instellen op grond dat de zaak op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van Nederland is gebracht.

ARTIKEL III

In het Derde Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt na Titel 12 een nieuwe Titel 13 ingevoegd, luidende:

Titel 13. Van rechtspleging in zaken betreffende de teruggave van cultuurgoederen

Artikel 1008

Een lid-staat van de Europese Unie kan voor de naar de regels van dit Wetboek bevoegde rechtbank een rechtsovername tot teruggave van een roerende zaak, die een cultuurgoed is in de zin van artikel 1, onder 1, van richtlijn nr. 93/7/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 15 maart 1993 betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een lid-staat zijn gebracht (PbEG L 74), instellen tegen de bezitter of, bij ontstentenis van een bezitter, tegen de houder van die zaak, mits de zaak na 1 januari 1993 op onrechtmatige wijze buiten haar grondgebied is gebracht zonder dat deze onrechtmatigheid inmiddels is opgeheven.

Artikel 1009

Op straffe van nietigheid dienen tezamen met de dagvaarding te worden betekend:

- a. een document waarin de roerende zaak waarvan de teruggave wordt gevorderd, wordt beschreven, en waarin wordt verklaard dat deze zaak een beschermd cultuurgoed is in de zin van de richtlijn, bedoeld in artikel 1008, en
- b. een verklaring van de lid-staat die de vordering heeft ingesteld dat de

roerende zaak waarop de vordering tot teruggave betrekking heeft, op onrechtmatige wijze buiten haar grondgebied is gebracht.

Artikel 1010

De centrale autoriteit, aangewezen krachtens artikel 3 van de richtlijn, bedoeld in artikel 1008, kan ten behoeve van de lid-staat die aanspraak op teruggave van een cultuurgoed maakt, de nodige maatregelen nemen, zoals het doen leggen van conservatoir beslag, het in bewaring of onder bewind doen stellen van de zaak, en het vorderen van voorlopige voorzieningen in kort geding, zulks onverminderd de bevoegdheid te dier zake van de lid-staat zelf.

ARTIKEL IV

In artikel 1, onder 2° van de Wet op de economische delicten wordt «de Wet tot behoud van cultuurbezit, de artikelen 7, 8 en 9» vervangen door: de Wet tot behoud van cultuurbezit, de artikelen 7, 8, 9, 14a en 14b.

ARTIKEL V

Deze wet treedt in werking met ingang van de eerste dag van de tweede kalendermaand na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin zij wordt geplaatst.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

De Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,